

بررسی تأثیر دوری و نزدیکی از مرکز استان در میزان توسعه یافتگی روستاهای شهرستان های استان خراسان رضوی در سال ۱۳۹۰

*مهدی چشمی^۱، دکتر مهدی خداپرست چشمی^۲، دکتر علی چشمی^۳

۱. نویسنده مسئول: مهدی چشمی - دانشجوی کارشناسی ارشد علوم اقتصادی دانشکده علوم اداری دانشگاه فردوسی مشهد

mehdi.cheshm@gmail.com

۲. دانشیار دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه فردوسی مشهد

۳. استادیار دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه فردوسی مشهد

چکیده:

امروزه توسعه یافتگی روستاها به عنوان یک هدف اساسی در راستای کاهش بسیاری از مشکلات به وجود آمده ناشی از مهاجرت ها و رشد غیرطبیعی جمعیت مناطق است. استان خراسان رضوی به عنوان یکی از بزرگ ترین استان های کشور، سهم قابل ملاحظه ای از جمعیت آن در نقاط روستایی زندگی می کنند. با وجود اینکه بسیاری از مناطق روستایی در استان خراسان رضوی در سال های اخیر از نظر برخورداری از این امکانات تجهیز شده اند ولی باین حال به نظر می رسد از نظر توسعه یافتگی چندان تغییری در آن ها صورت نگرفته است. روند کاهش جمعیت و تخلیه روستاها و افزایش سن روستائیان گواه این مهم است.

تحقیق حاضر از نوع تحقیقات کاربردی محسوب می شود و به روش توصیفی - تحلیلی به تبیین مسائل مطرح در پژوهش می پردازد. گردآوری اطلاعات مورد نیاز با استفاده از منابع کتابخانه ای صورت گرفته است. جهت تحلیل و پردازش اطلاعات گردآوری شده از روش های کمی و توصیفی استفاده شده است. این تحقیق قصد دارد در ابتدا وضعیت توسعه یافتگی روستایی تمام ۲۶ شهرستان استان خراسان رضوی بر اساس تقسیمات کشوری سال ۱۳۹۰ مورد سنجش قرار دهد و سپس به بررسی تأثیر فاصله از مرکز استان و جمعیت بر توسعه روستاهای این شهرستان ها بپردازد. درواقع محدوده ی مورد مطالعه ی این پژوهش تمام روستاهای استان خراسان رضوی به تفکیک شهرستان است.

نتایج تحقیق نشان می دهد وضعیت توسعه یافتگی روستاهای شهرستان های استان جدای از عوامل مربوط به افراد درون روستاها به عواملی چون میزان جمعیت و فاصله از مرکز استان نیز وابسته است. و رابطه ی بین جمعیت و توسعه یافتگی منفی و رابطه ی بین فاصله از مرکز استان مثبت است. تهیه و تدوین برنامه ی جامع و کامل توسعه برای دستیابی به توسعه ی هر منطقه مورد نیاز است. بنابراین اگر هر منطقه ای به طور اساسی حتی در زمینه ی کارآفرینی پیشرفت نماید بدون توجه عدالت محور از سوی مسئولین توان طی کردن مسیر زیادی از توسعه نخواهد داشت.

واژگان کلیدی: دوری و نزدیکی، مرکز استان، توسعه یافتگی،

خراسان رضوی

۱-مقدمه

امروزه یکی از مشکلات اساسی در کشورهای در حال توسعه به خصوص ایران روند تخلیه روستاها و تخریب آن ها است. افرادی که در روستاها زندگی می کنند مانند سایر افراد جامعه نیازهای مختلفی دارند از جمله: ارتباطات، انرژی، درآمد، بهداشت، آموزش و... که باید به این نیازها پاسخ داد. از آنجاکه افراد جامعه روستایی سرمایه ی کافی برای سرمایه گذاری در این بخش ها را ندارند؛ بنابراین دولت به عنوان نهاد اجرایی کشور که یکی از مهم ترین وظایفش فراهم آوردن آسایش و رفاه افراد جامعه به شمار می رود باید در این بخش ها سرمایه گذاری نماید. در سال های پس از پیروزی انقلاب اسلامی، دولت تا حد ممکن در فراهم نمودن امکانات زیربنایی در روستاها تلاش نموده است؛ تا از این طریق بتواند امکان دستیابی به توسعه روستایی را فراهم آورد.

استان خراسان رضوی به عنوان یکی از بزرگ ترین استان های کشور، سهم قابل ملاحظه ای از جمعیت آن در نقاط روستایی زندگی می کنند. با وجود اینکه بسیاری از مناطق روستایی در استان خراسان رضوی در سال های اخیر از نظر برخورداری از این امکانات تجهیز شده اند ولی باین حال به نظر می رسد از نظر توسعه یافتگی چندان تغییری در آن ها صورت نگرفته است. روند کاهش جمعیت و تخلیه روستاها و افزایش سن روستائیان گواه این مهم است. علی رغم وجود کلان شهر مشهد در این استان، درصد جمعیت روستایی از متوسط کشوری بالاتر است و این موضوع بررسی وضعیت توسعه ی روستایی و عوامل مؤثر بر آن را ضروری ساخته است.

افزون بر این مناطق مختلف روستایی از نظر میزان برخورداری از این امکانات متفاوت هستند. بر اساس مدیریت توسعه باید در راستای اقتصاد عادلانه تمامی جوامع از امکانات رفاهی برخوردار باشند ولی به نظر می رسد شهرستان های مجاور مراکز استان ها بیشتر از شهرستان های دورتر از این مراکز، می توانند از خدمات